

Küreselleşmenin Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ülkelerde Büyüme ve Kalkınmaya Etkisi: Panel Veri Analizi

Hatice ARMUTCUOĞLU TEKİN¹

Özet

Literatür incelendiğinde küreselleşme politikalarının gelişmiş ülkelerde (GÜ) geliştirmekte olan ülkelere (GOÜ) göre daha etkili olduğu kavramsal olarak ele alınmaktadır. Ampirik literatür incelendiğinde ise, küreselleşmenin etkilerinin genellikle ya sadece büyüme açısından ya da sadece kalkınma açısından araştırıldığı görülmüştür. Bu sebeple bu çalışmada küreselleşmenin etkilerinin gelişmiş ve geliştirmekte olan ülkeler için hem büyüme hem de kalkınma açısından incelenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle bu çalışmada küreselleşmenin ekonomik büyüme ve kalkınmaya etkilerinin GÜ ve GOÜ gruplarına göre ampirik olarak araştırılması amaçlanmıştır. Bu çerçevede 39 GÜ ve 30 GOÜ örneğinde küreselleşmenin büyüme ve kalkınmaya etkisi 1990-2020 zaman aralığında Westerlund (2005) eşbütünleşme testi, Dinamik Ortak İlişkili Etkiler-Ortalama Grup (Dinamik CCE-MG) tahmincisi ve Dumitrescu-Hurlin panel nedensellik testi yöntemleri uygulanarak analiz edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre uzun dönemde küreselleşmenin büyümeye etkisinin pozitif olduğu ve bu etkinin GÜ'lerde GOÜ'lere göre üç kattan daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Küreselleşmenin uzun dönemde kalkınmaya etkisi de pozitif ve anlamlı olmakla birlikte, GÜ'ler ve GOÜ'ler açısından etkinin benzer oranlarda olduğu görülmüştür. Dumitrescu-Hurlin panel nedensellik testi sonuçlarına göre her iki ülke grubunda hem küreselleşme-ekonomik büyüme arasında hem de küreselleşme-kalkınma arasında çift taraflı bir nedensellik söz konusudur.

Anahtar kelimeler: Küreselleşme, Büyüme, Kalkınma, Panel veri analizi

Jel Kodu: F60, F62, F63

The Impact of Globalization on Growth and Development in Developed and Developing Countries: A Panel Data Analysis

Abstract

A review of the literature reveals a predominant conceptual discussion surrounding the efficacy of globalization policies in developed countries (DCs) as compared to developing countries (EDCs). When the empirical literature is examined, it is seen that the effects of globalisation are generally investigated either only in terms of growth or only in terms of development. Consequently, this study aims to contribute to the existing body of knowledge by examining the effects of globalisation in terms of both growth and development for developed and developing countries. The present study therefore aims to empirically investigate the effects of globalisation on economic growth and development according to DC and EDC groups. In this study, the effects of globalisation on growth and development in a sample of 39 DCs and 30 EDCs were analysed by applying the Westerlund (2005) cointegration test, the Dynamic Common Correlated Effects-Medium Group (Dynamic CCE-MG) estimator, and the Dumitrescu-Hurlin panel causality test methods in the 1990-2020 time interval. The findings indicate that the impact of globalisation on growth in the long run is positive, with this effect being more than three times higher in DCs than in EDCs. While the impact of globalisation on development in the long run is also found to be positive and significant, it is observed that the effect of globalisation on development is similar in terms of the rates for DCs and EDCs. The Dumitrescu-Hurlin panel causality test results indicate the presence of bidirectional causality between globalisation, economic growth, and globalisation development in both country groups.

Keywords: Globalisation, Growth, Development, Panel data analysis

Jel Codes: F60, F62, F63

ATIF ÖNERİSİ (APA): Armutcuoğlu Tekin, H. (2025). Küreselleşmenin Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ülkelerde Büyüme ve Kalkınmaya Etkisi: Panel Veri Analizi. *İzmir İktisat Dergisi*. 40(4). 1230-1251. Doi: 10.24988/ije.1652765

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Söke İşletme Fakültesi, Ekonomi Bölümü, Söke / Aydın, Türkiye
EMAIL: hatice.armutcuoglu@adu.edu.tr **ORCID:** 0000-0003-4594-6417

1. GİRİŞ

Küreselleşme en genel ifadeyle tanımlanacak olursa ülkelerin, ekonomik, sosyal, politik ve kültürel entegrasyonuna denir. Küreselleşmenin ülkeler üzerindeki etkileri ise, büyüme, verimlilik, işgücü piyasaları, teknolojik gelişme, bilgi ve inovasyon, finansal gelişme, politik etkiler, kültürel etkileşim, yoksulluk, eşitsizlik ve gelir dağılımı, yatırımlar, çevre üzerine etkiler gibi birçok alt başlık altında tartışılmıştır (Stiglitz (2002), Giddens (2003), Rodrik (2011), Wallerstein (2011), Chang (2018)). Ancak konu küreselleşme olduğunda iktisatçılar arasında görüş birliğinin olmadığı söylenebilir. Bu çerçevede küreselleşmeyle ilgili en temel eserlerden biri olan Wallerstein (2011)'in "Modern Dünya Sistemi" eserine göre küreselleşme kapsamında, merkez-çevre ülkelerindeki üretim, siyasi ve kültürel ilişkilerin kapitalizm sisteminde döngüsel olarak ortaya çıkan krizlere bağlı olarak dinamik bir yapıya sahip olduğu belirtilmektedir. Ayrıca yeni teknolojiler geliştirebilen merkez ülkelerinin eski üretim yöntemlerini çevre ülkelerde devam ettirdiği ve bu ilişkilerin karşılıklı bağımlılık içerisinde olduğu ifade edilmektedir. Bu noktada küreselleşme daha çok sömürü düzeni olarak ele alınmaktadır.

Chang (2018) ise daha farklı bir açıdan konuya yaklaşmış, bugünün kalkınmış ülkelerinin gelişmekte olan ülkeleri serbest ticarete yönlendirerek yanlış politika uygulamalarına neden olduklarını iddia etmiştir. Yazara göre bugünün kalkınmış ülkelerinin zengin olmasında, bebek sanayilerini koruma stratejileri etkili olmuştur. Ancak küreselleşme politikalarının Dünya Bankası (WB) ve Uluslararası Para Fonu (IMF) gibi kurumlarca yapısal uyum politikaları çerçevesinde gelişmekte olan ülkelere dayatılması söz konusudur. Chang (2018) bu durumu merdiveni itme teorisi olarak adlandırmaktadır. Bununla birlikte bebek sanayilerini koruyabilen gelişmekte olan ülkelerin büyüme ve kalkınmasının artmasının kalkınmış ülkelerinde yararına olacağını iddia etmektedir.

Dünya Bankası'nın eski çalışanlarından biri olan Stiglitz (2002), "Globalization and Its Discontents" adlı çalışmasında özellikle IMF'in dışı açılma politikaları ile küreselleşmeyi bağdaştırarak IMF'in politikalarını birebir uygulamaya çalışan Rusya, Meksika, Tayland, Arjantin, Güney Kore, Endonezya gibi ülkeler ile bu politikaları birebir uygulamayı reddeden Çin, Polonya ve Malezya gibi ülkeleri kıyaslamıştır. Stiglitz (2002) bu çalışmasında Uluslararası Para Fonu (IMF) politikalarının tek düze olduğunu, ülkelerin bu politikaların uygulanabilmesi için yasal zemininin, yeni iş sahaları için alt yapı durumunun varlığının, ülkelerin rekabete açılmak için hazır bulunuşluğu gibi durumlarının değerlendirilmediğini ifade etmektedir. Politikaların bunların hazırlanabilmesi için aşamalı bir şekilde uygulanması yerine hızlı bir şekilde dayatıldığı bu ülkelerin ekonomisinde enflasyon, dış ticaret, yoksulluk ve eşitsizlik, büyüme problemlerine yol açtığını, ancak bu politikaları aşamalı bir şekilde uygulayan ülkelerin makro istikrarında artışlar olduğunu vurgulamaktadır. Ayrıca bu kurumlarda çalışanların daha çok iş dünyasından ve finans kurumlarından olmasının ait oldukları kurumlar nedeniyle uygulanan politikalar sonucunda tüketiciler için artan fiyatları ve vergileri göz ardı etmelerine yol açtığını belirtmektedir. Çalışmanın sonucunda uluslararası kurumların yerel şartları ve sosyal politikaları göz önünde bulundurularak politikaların revize edilmesinin gelişmekte olan ülkeler açısından daha faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

Yeldan (2008: 2-39) ise, küreselleşmenin sermaye akımlarının ve mal ticaretinin serbestleşmesi olarak tanımlandığını, bunun ise kapitalizmin kendisi anlamına geldiğini ve kapitalist iş bölümünü yarattığını belirtmektedir. Oysa bunun yerine sosyalist işbölümü olarak küreselleşme kurgulanabilseydi, sömürünün olmadığı, herkesin barış içinde yaşadığı sınırların serbest olduğu ve yoksulluğun olmadığı bir dünyanın mümkün olabileceğini ifade etmektedir. Bununla birlikte küreselleşme çatısı altında IMF, Dünya Bankası (WB) ve Dünya Ticaret Örgütü (WTO) gibi kurumların yürütücülüğünde az gelişmiş ülkelerin ekonomilerine yapılan müdahaleleri şu şekilde sıralamaktadır:

- 1- Dış ticaretlerini serbestleştirmelerine yönelik baskı yapılmaktadır.
- 2- Ucuz işgücü deposu haline getirilmektedirler. Emegın değil sermayenin küreselleşmesi söz konusudur. Emegın milli gelirden aldığı pay giderek azalmaktadır.
- 3- Özelleştirme ve doğrudan yabancı yatırımlar özendirilerek, kamu varlıkları çok ucuza el değiştirmektedir.
- 4- Küresel yönetim adı altında uluslar, uluslararası sermayenin denetimine tabi tutularak yeni biçimde sömürgeleştirilmektedir. Bu yeni sömürge biçimi ise “kolektif emperyalizm” olarak adlandırılmaktadır.

Giddens (2003)’a göre küreselleşme yerel olayları bile yeniden şekillendirmekte, hem riskler içermekte hem de bir takım fırsatlar doğurmaktadır. Küreselleşmenin neden olduğu riskleri, finansal krizlerin yayılması, çevresel felaketlere ve iklim değişikliğine neden olması, geleneksel toplum yapısının zayıflamasıyla birlikte kültürel homojenleşmenin başlaması, belirsizliklerin ve gelir dağılımında adaletsizliğin artması ve risklerin kontrol edilmesinin zorlaşması olarak ele almaktadır. Küreselleşme bu gibi riskleri taşısa da, teknolojik ilerleme, kültürel etkileşimlerin artması, ekonomik büyüme ve demokratikleşme, dayanışma ve işbirliğinin artması gibi fırsatları da meydana getirmektedir. Bu noktada küresel risklerin azaltılması için de küresel yönetimin gerekliliğini açıklamaktadır. Küresel yönetim ise, ulus devletlerin küresel sorunlarda işbirliği yapması ve ortak çözüm üretmesi olarak ifade edilebilir.

Küreselleşmenin önemi ve biçimi hakkında bilgiler veren Rodrik (2011) ise, 19. yüzyıldan itibaren küreselleşme tarihini ve gelişimini incelemektedir. Burada onun geliştirdiği küreselleşmenin üçlü çıkmazı kavramının incelenmesi ise nasıl bir küreselleşme sorusuna cevap verebilmek için önemlidir. Küreselleşmenin üçlü çıkmazı kavramına göre, küresel ekonomik entegrasyon, ulusal egemenlik ve demokratik siyaset arasında denge kurmanın zorluklarına dikkat çekilmektedir. Bu noktada piyasaların devletin daha güçlü olduğu zamanlarda ve kurumsal düzenlemelerin etkili olduğu ülkelerde daha iyi çalıştığı belirtilmektedir. Bu nedenle Rodrik (2011)’e göre bu üçlü arasında seçim yapılacaksa demokrasi ve ulusun kendi kaderini tayin etmeyi seçmesi gereklidir. Hiper küreselleşmeden ziyade ülkelerin kendi düzenleme haklarını ellerinde bulundurduğu makul ya da akıllı küreselleşmeyi seçmesi gerekliliğinin nedenini ise demokratik küresel yönetim fikrinin hayal olmasıyla açıklamaktadır.

Friedman (2005), Berlin Duvarı’nın yıkılarak siyasi sınırların kalkması, dijitalleşme ve internet ağının gelişmesiyle birlikte bilgiye erişimin artması gibi ülkelerin giderek birbirine nasıl benzediğini veya nasıl düz hale geldiğini küreselleşme tarihi çerçevesinde ele almıştır. Bununla birlikte küreselleşmenin etkilerini değerlendirirken eskiden “Dell Teorisi” olarak bilinen bugün ise daha çok “Çatışma Önleyen Altın Kemer Teorisi” ni geliştirmiştir. Buna göre bir ülkenin ana tedarik zinciri şirketleri ana ülke dışında ise, bu ülkelerin kendi aralarında çatışmaya girmesi olası maliyetlerden dolayı daha zordur. Dolayısıyla bu boyutta küreselleşmenin bir diğer etkisi dünya barışına katkı olarak değerlendirilebilir. Harvey (1989) ise küreselleşme kavramını zaman ve mekân sıkışması çerçevesinde ele alır. Bununla birlikte küreselleşmenin toplumların kültürlerini yeniden yapılandırarak birbirine benzediğini dolayısıyla post modern kültürü oluşturduğunu açıklar. Bu dünyada artık çok uluslu şirketler ve küresel tedarik zinciri daha önemli hale gelmiştir. Buna göre de sermaye ve üretim uluslararası düzeyde yeniden biçimlenmiştir. Sassen (2014), küresel kentleşmenin küreselleşme üzerindeki rolünü incelemiştir. Ona göre bu kentler uluslararası ağların oluşmasını ve uluslararası etkileşimin artmasını sağlayarak toplumları dönüştürmekte, esnek çalışma saatlerinin oluşmasında etkili olmaktadır. Ayrıca bu kentlere gelen göç kültürel çeşitliliği artırmakta ve ekonomik ve sosyal farklılıkları belirginleştirmektedir. Bu noktada Sassen (2014) sosyal adalet ve eşitsizlik konularına da dikkat çekmektedir.

Caselli (2013) ve Scholte (2008) ise küreselleşme, liberalleşme, batılılaşma, evrenselleşme ve uluslararasılaşma gibi kavramların aynı kavramlar gibi ele alınmasına rağmen birbirinden farklı kavramlar olduğunu iddia etmektedirler. Onlara göre küreselleşme insanlar arasındaki toprak üstü bağlantıların yayılması iken, liberalleşme ülkeler arasındaki kaynak hareketlerindeki kısıtlamaların kaldırılmasıdır. Evrenselleşme ise, çeşitli nesnelerin ve deneyimlerin dünyanın her yerindeki insanlara dağıtılmasıdır. Batılılaşma, Batı toplumlarının sosyal yapı ve özelliklerinin dünyaya yayıldığı evrenselleşme türü olarak ifade edilir. Uluslararasılaşma ise, ülkeler arası işletmelerin ve karşılıklı bağımlılık ilişkilerinin artması olarak ele alınır. Gygli vd. (2019) ve Figge & Martens (2014) ise küreselleşmenin çok ölçekli çoğulcu tanımı ele alındığında bu kavramsal ayrıma gerek olmadığına dikkat çekmektedirler.

Görüldüğü üzere küreselleşmenin kavramsal çerçevesi incelendiğinde, küreselleşmenin hem ulusların zenginliğini artıran, kültürlerin entegrasyonunu sağlayan, ticaret hacmini genişleten bir unsur olduğu hem de çevre kirliliğine yol açan, gelişmekte olan ülkelerin sömürülmesine neden olan, yoksulluğa ve gelir dağılımında adaletsizliğe neden olan sorunların kaynağı olduğu yönünde zıt kutuplu görüşler bulunmaktadır. Bu noktada küreselleşmenin üretim hacmine etkisini görmek için, küreselleşmenin iktisadi büyümeye etkisini araştırmak ve küreselleşmenin toplumların refahına etkisini görmek için de küreselleşmenin insani kalkınmaya etkisini araştırmak çalışmanın temel amacıdır. Bununla birlikte Chang (2018), Stiglitz (2002), Wallerstein (2011) ve Yeldan (2008) gibi iktisatçılar küreselleşmenin gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerdeki etkilerinin birbirinden farklı olduğuna dikkat çekmiştir. Bu etkilerin ülkelerin gelişmişlik durumuna göre farklı olup olmadığını araştırmak için küreselleşmenin büyüme ve kalkınmaya etkisi aynı zamanda yüksek gelir grubu ve orta yüksek gelir grubu ülkeleri örneklemine ayrı ayrı incelenmiştir. İlgili literatür incelendiğinde küreselleşmenin etkileri kapsamında genellikle sadece büyümeye veya sadece kalkınmaya odaklanılmıştır. Bir ülkede toplumun refahının artması için sadece iktisadi büyümenin hızlanması yeterli değildir. Bu çalışmanın önemi küreselleşmenin etkilerinin hem büyüme kalkınma açısından hem de gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler açısından karşılaştırma sunmasıdır. Bu etkileri ekonometrik olarak ölçebilmek için ise çalışmada Westerlund (2005) eşbütünleşme testi, Dinamik CCE-MG tahmincisi ve Dumitrescu-Hurlin panel nedensellik testi uygulanmıştır. Bu doğrultuda sırasıyla, literatür kısmında seçilmiş ampirik literatür özeti sunulacak, daha sonra veri seti ve bulgular tartışılıp, çalışma sonuç ve politika önerileriyle sonlandırılacaktır.

2. LİTERATÜR

Küreselleşmenin kalkınma ve büyümeye etkisini ele alan literatür, Fizyokrasi, Merkantilizm, Klasik, Neoklasik, Keynesyen ve Neo-Keynesyen Okul gibi birçok iktisadi okulu ele alarak da açıklanabilir. Bu dönemlerde küreselleşme kavramı daha çok uluslararası ticaretin serbestleştirilmesi ya da sınırlandırılması, bu konuda devlet müdahalelerinin gerekliliği çerçevesinde tartışılmıştır. Bu bağlamda Fizyokratlar, Klasikler ve Neoklasik Okul küreselleşmeyi serbest ticarete izin veren, ülkeler arası ilişkilerin gelişmesine ve pazarın büyümesine yol açan kalkınma ve büyüme açısından ülkelerin zenginleşmesinde rolü olan bir fırsat olarak ele almışlardır. Ancak Merkantilistler, küreselleşmenin dış ticarete ihracatı özendiren ithalatı ise sınırlandıran politikalarla olması gerektiğini savunmuşlar ve küreselleşmenin bazı ülkeleri zenginleştirdiğini, bazı ülkeleri ise yoksullaştırdığını kabul etmişlerdir. Fizyokratlar ve Klasikler, doğal düzeni savunarak serbest piyasaya müdahale edilmemesi gerektiğini, piyasanın en mükemmel haliyle dengeye geleceğini belirtmişlerdir. Keynesyen ve Neo-Keynesyen politikalara bakıldığında ise saf liberal politikalarla karşı çıkmışlar, gerektiğinde korumacı politikaların uygulanmasının piyasa ekonomisinin dengeye gelmesinde, ekonomik sistemdeki işsizlik, enflasyon ve dış ticaret açığı gibi sorunların çözümünde faydalı olabileceğini savunmuşlardır (Berber ve Bocutoğlu (2020)). Aslında küreselleşme olarak ifade edilen kavramın bu çerçevede bir ülke ekonomisinin diğer ülkelerle ilişkisinde uyguladığı liberal politikaların ölçüsünde olduğu da söylenebilir.

Bu çerçevede geçmişte dış ticaret, doğrudan yabancı sermaye yatırımları, sermaye giriş-çıkışları, bilgi alış verişleri, politik ve sosyo-kültürel ilişkiler gibi göstergeler küreselleşmenin ölçülmesinde kullanılmıştır (Çelik ve Erkan, 2010: 185). Bunların dışında Gygli vd. (2019: 548) endeks olarak küreselleşme göstergelerini incelemişlerdir. Küreselleşmeyi ölçen bu endeksler, KOF küreselleşme endeksinin 2018 versiyonu ve 2007 versiyonu, Maastricht küreselleşme endeksi (MGI)- 2012 sürümü, A.T. Kearney/Dış politika küreselleşme endeksi (ATK/FP), küresel endeks, küreselleşme ve bölgesel çalışmalar merkezi (CSGR) küreselleşme endeksi, yeni küreselleşme endeksi ve DHL küresel bağlılık endeksi (GCI) olarak incelenmiştir. Bu endeksler ele alınan dönem, değişken sayısı, ülke sayısı vb. gibi yönlerle birbirlerinden farklılaşmaktadır. Örneğin Maastricht küreselleşme endeksinin diğerlerinden farkı, çevresel boyutu içermesiyken, yeni küreselleşme endeksi de diğerlerinden farklı olarak coğrafi uzaklığı da endekse dahil ederek küreselleşmenin bölgeselleşmeden ayrılmasını mümkün kılmaktadır. Dreher (2006: 1092), ticaret ve sermaye akışları veya dışa açıklık gibi değişkenlerin küreselleşmeyi ölçmek için kullanılmasının endojenite probleminin yeterince kontrol edilememesine yol açabileceğini ve küreselleşmenin birtakım diğer karakteristik özelliklerinin göz ardı edilmesine sebep olabileceğini belirtmiştir. Bununla birlikte Dreher (2006), ilgili zamandan önce, genel küreselleşmeyi ölçen tek çalışmanın ATK/FP küreselleşme endeksi olduğunu iddia etmektedir. Ancak bu endeksin de yine küreselleşmenin birçok önemli boyutunu ihmal ettiğini düşünmektedir. Gygli vd. (2019)'de ATK/FP küreselleşme endeksinin küreselleşmeyi ölçen ilk endeks olduğunu doğrulamaktadır. DHL küresel bağlılık endeksi ise, entegrasyonun derinliği ve genişliği arasında ayırım yaparak diğerlerinden farklılaşmaktadır.

Dreher (2006: 1093-2094) ise çalışmasında 23 değişken kullanarak küreselleşmenin sosyal, ekonomik ve siyasi boyutlarını içeren bir genel küreselleşme endeksi geliştirmiştir. Bu endeksi geliştirirken temel bileşenler analizi istatistikî yönteminden faydalanmıştır. Küreselleşmenin ekonomik boyutuna bakıldığında gerçek akışlar ve kısıtlamalar olmak üzere yine iki alt endeks geliştirilmiştir. Gerçek akışlara bakıldığında ticaret, doğrudan yabancı sermaye yatırımları, portföy yatırımları, yabancı uyruklulara yapılan gelir ödemeleri değişkenleri bulunmaktadır ve hesaplamalarda her biri GSYH'nin yüzdesi olarak kullanılmıştır. Kısıtlamalarda ise gizli ithalat engelleri, ortalama tarife oranları, uluslararası ticaret vergileri (mevcut gelirin yüzdesi olarak), sermaye hesabı kısıtlamaları yer almaktadır. Politik küreselleşme boyutunda ise, ülkedeki büyükelçilik sayısı, uluslararası kuruluşlara üyelik sayısı ve Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi misyonlarına katılım sayısı yer almaktadır. Sosyal küreselleşmeyi ise üç alt boyutta ölçmüştür. Birincisi kişisel iletişim verileridir, bu göstergede giden telefon trafiği, transferler/GSYH, uluslararası turizm, ABD'ye gelen telefon çağrılarının ortalama maliyeti, yabancı nüfus/toplam nüfus oranı değişkenleri yer almaktadır. İkincisi ise, bilgi akışına ilişkin verilerdir. Bu alt indekste ise, 1000 kişi başına değerler olmak üzere telefon anahatları, kablolu televizyonlar, günlük gazeteler ve radyoların yanı sıra kişi başına internet sunucuları, toplam nüfus içindeki internet kullanıcıları vardır. Sosyal küreselleşmenin üçüncü alt indeksinde ise kültürel yakınlık, ülkedeki McDonald's restoranlarının sayısı ile ölçülmektedir. Dreher vd. (2008), 2006 yılındaki endeksi revize etmişler, endekste küreselleşmenin farklı boyutlarını fiili (de facto) ve hukuki (de jure) olarak iki ayrı şekilde hesaplamışlardır. KOF küreselleşme endeksinin son versiyonunda (2018 versiyonunda) ise Gygli vd. (2019) küreselleşmenin fiili ekonomik boyutunda ticari ve finansal küreselleşmeyi de ayrı ayrı ölçmüşler, sosyal küreselleşmeye göç, uluslararası öğrenciler, uluslararası patentler, ileri teknoloji ihracatı, kullanılan internet bant genişliği, uluslararası ticari markalar, IKEA mağazaları gibi değişkenleri eklemişlerdir. Küreselleşmenin hukuki boyutuna bakıldığında ziyaret özgürlüğü, uluslararası hava alanları, sivil özgürlükler, anlaşma ortaklığı çeşitleri, cinsiyet eşitliği vb. gibi değişkenler yer almaktadır. Hesaplanan ikinci versiyonundan farklı olarak Gygli vd. (2019) hesapladıkları son versiyonda kullanılan değişken sayısını 43 değişkene çıkarmışlardır. Bu bağlamda günümüzde küreselleşme ile ilgili gerçekleştirilen son dönem çalışmalar incelendiğinde hem daha fazla ülke ele alması hem de alt boyutlarıyla küreselleşmenin incelenmesine imkan vermesi

sebebiyle KOF küreselleşme endeksinin kullanıldığı görülmüştür (Can (2023), Çelik ve Erkan (2010), Çelik ve Ünsür (2020), Dreher (2006), Dündar ve Küçükkaya (2019), Güney ve Çöğür (2019), Gygli vd. (2019), Lee vd. (2015), Radulović ve Kostić (2020), Samini ve Jenatabadi (2014), Ünkaracalar (2022)).

İlgili literatür incelendiğinde, çalışma kapsamında küreselleşme ve büyüme, küreselleşme ve kalkınma ilişkilerinin incelenmesinde panel veri ve zaman serisi analizleri yöntemleri uygulanmıştır. Bu çerçevede ise regresyon, eşbütünleşme ve nedensellik gibi tahmin araçlarının kullanıldığı görülmüştür (Can (2023), Çelik ve Erkan (2010), Çelik ve Ünsür (2020), Dreher (2006), Dündar ve Küçükkaya (2019), Güney ve Çöğür (2019), Gygli vd. (2019), Lee vd. (2015), Radulović ve Kostić (2020), Samini ve Jenatabadi (2014), Ünkaracalar (2022)). Büyüme göstergeleri olarak kişi başına düşen gelir (Lee vd. (2015), Samini ve Jenatabadi (2014), Ünkaracalar (2022)), Gayrisafi Yurtiçi Hasıla (GSYH) büyüme oranı (Dreher (2006), Radulović ve Kostić (2020)), reel GSYH (Çelik ve Ünsür (2020)), brüt sabit sermaye oluşumu (Lee vd. (2015)), son 5 yıl içerisinde kişi başına düşen GSYH'nın ortalama büyüme oranı (Gygli vd. (2019)) gibi değişkenler kullanılırken, kalkınmayı temsilen genellikle insani kalkınma endeksi (Human development index-HDI) (Can (2023), Dündar ve Küçükkaya (2019), Çelik ve Erkan (2010)) göstergesi kullanılmıştır.

İlgili literatürdeki son dönem çalışmalarının sonuçları değerlendirilirken küreselleşmenin büyümeye etkisini ele alan çalışmalar ve küreselleşmenin kalkınmaya etkisini ele alan çalışmalar olmak üzere iki grupta incelenmiştir. Lee vd. (2015), Çin'deki küreselleşmenin büyümeyi negatif etkilediğini, küreselleşmenin alt boyutları incelendiğinde etkinin yönünün belirsizleştiğini göstermişlerdir. Radulović ve Kostić (2020) uzun vadede sosyal ve politik küreselleşmenin büyümeyi negatif, ekonomik küreselleşmenin ise pozitif etkilediği sonucuna ulaşmışlardır. Dreher (2006), Ünkaracalar (2022), Samini ve Jenatabadi (2014), Gygli vd. (2019) ise farklı örneklem gruplarında genel küreselleşmenin büyüme üzerindeki pozitif ve anlamlı etkisini doğrulayan çalışmalardır. Bunlardan Samini ve Jenatabadi (2014) İslam İşbirliği Topluluğu ülkeleri örneklemini kapsamında yaptığı çalışmada bu pozitif etkiyi ülkelerin gelir gruplarına göre incelediğinde, yüksek ve orta gelirli ülkelerin küreselleşmeden yararlanırken, düşük gelirli ülkelerin küreselleşmeden faydalanmadığını tespit etmişlerdir. Beşeri sermayesi ve finansal gelişmişliği yüksek olan ülkelerde ise küreselleşmenin büyüme üzerindeki pozitif etkisinin arttığı sonucuna ulaşmışlardır. Küreselleşme ve kalkınma ilişkisini inceleyen literatüre bakıldığında genel küreselleşmenin kalkınmayı pozitif yönde iktisadi olarak anlamlı bir şekilde etkilediği söylenebilir (Çelik ve Erkan (2010), Can (2023), Dündar ve Küçükkaya (2019)).

Güney ve Çöğür (2019) ise diğerlerinden farklı olarak politik küreselleşmenin sürdürülebilir kalkınmaya etkisini 1990-2015 zaman aralığında 36 gelişmiş ülke ve 84 gelişmekte olan ülke kapsamında sistem GMM yöntemiyle incelemiştir. Sürdürülebilir kalkınmayı düzeltilmiş net tasarruflar verisini kullanarak ölçmüşlerdir. Politik küreselleşmeyi ise de jure ve de facto politik küreselleşme olarak iki farklı şekilde modele dahil etmişlerdir. Çalışmanın sonucunda ise hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde politik küreselleşmenin sürdürülebilir kalkınmaya pozitif ve anlamlı etkisi olduğunu, ancak bu etkinin gelişmiş ülkelerde daha fazla olduğunu göstermişlerdir. Daha çok ortak olunan anlaşma ve yasalara göre ölçülen (de jure) politik küreselleşmenin sürdürülebilir kalkınmayı pozitif, de facto (genel olarak bilinen elçilik sayısı, sivil toplum örgütü sayısı vb.) politik küreselleşmenin ise sürdürülebilir kalkınmayı negatif etkilediği belirlenmiştir.

Çelik ve Erkan (2010) çalışmalarında küreselleşme ve insani kalkınma arasındaki ilişkiyi hem genel küreselleşme, hem de küreselleşmenin alt boyutları çerçevesinde incelemişler, bunun yanı sıra ülkeleri de yüksek insani kalkınma, orta insani kalkınma ve düşük insani kalkınma grubundaki ülkeler olarak sınıflandırmışlardır. Çalışmaların sonucunda ise ülkelerin kalkınma düzeyleri ne olursa olsun küreselleşmenin insani kalkınmaya pozitif etkisi olduğunu ampirik olarak göstermişlerdir. Ancak gelişmiş ülkelerin hali hazırda insani gelişmişliğinin yüksek olmasından

kaynaklı bu etkinin gücünün gelişmiş ülkelere göre az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerde daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Bununla birlikte teknolojik küreselleşmenin kalkınma üzerindeki etkisinin diğer alt boyutlara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmaları nedeniyle, teknolojik gelişmenin kalkınma açısından önemine dikkat çekmişlerdir.

Radulović ve Kostić (2020), çalışmalarının sonucunda her bir ülkenin kendi dinamiği doğrultusunda küreselleşme politikası uygulaması gerektiğine dikkat çekmişlerdir. Buna göre az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerin küreselleşme politikalarını aşamalı olarak uygulaması gerektiği, gelişmiş ülkelerin ise küreselleşme politikalarını daha hızlı uygulaması gerektiği belirtilmiştir. Dreher (2006) küreselleşmenin yoksulluğun nedeni olduğu ifadelerine karşı çıkmaktadır. Çünkü bulgularına göre en küreselleşmemiş ülkeler en düşük büyüme oranına sahiptir. Ancak buna rağmen sadece küreselleşmenin yoksulluğun azaltılmasında yeterli olmayacağına, bu ülkelerin kurumsal yapılarının da yoksulluğu artırdığına dikkat çekmektedir. Bununla birlikte Dreher (2006) ekonomik entegrasyonun alt bileşenleri ile büyüme arasındaki ilişkiyi de tahminlemiştir. Buna göre, fiili akışlar büyümeyi desteklerken, kısıtlamaların büyüme üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığı görülmüştür. Ayrıca kısıtlamalardan kurtulmanın sadece yüksek gelirli ülkelerde büyümeyi etkilediği, düşük ve orta gelirli ülkelerde katsayının anlamsız olduğu görülmüştür. Bu sonuçların bebek sanayilerini koruma tezini desteklediği yorumu yapılabilir. Ancak Dreher (2006), düşük tarifelerin ve sermaye serbestleşmesinin yabancı yatırımlar aracılığıyla da büyümeye etki edebileceğini belirtmiştir. Ünkaracalar (2022: 776) ise küreselleşmenin olumlu yanlarının yanı sıra az gelişmiş ülkelerde rekabet koşullarına ve teknolojik gelişmeye ayak uydurmanın zorlaşabileceğini ve yüksek gümrük tarifelerinin bu ülkelerde ekonomik krizlere neden olabileceğini iddia etmiştir.

Bartan (2024), neoliberal küreselleşme döneminde ülkeler arası bağımlılık ilişkilerinin gelişmekte olan ülkelerdeki kalkınmaya etkisini literatürden faydalanarak kavramsal açıdan yorumlamıştır. Bu bağlamda bağımlı kalkınmayı “çevre ülkelerde üretim ve finansman alanındaki eksikliklerin devlet, yerel ve uluslararası sermaye grupları arasındaki ittifak yoluyla dışarıdan giderilmesi sonucu güdümlenen, sanayileşme odaklı bir ekonomik büyüme süreci” şeklinde özetlemiştir. Her ne kadar neoliberal politikaların gelişmiş ülkeler ile gelişmekte olan ülkeler arasındaki gelişmişlik uçurumunu kapatıcı rolüne “Büyük Kavuşma” adı verilse de, bu politikaların büyüme ve kalkınmaya katkısı olmasına rağmen sömürü düzenini devam ettirdiğini öne sürmektedir. Ayrıca çalışmasında küreselleşmenin az gelişmiş ülkelerin üretim süreçlerindeki bağımsızlıklarını yitirmelerine yol açtığını ve yine az gelişmiş ülkelerin gelişmiş ülkelere ucuz işgücü ve girdi sağlayan pazar haline dönüşmesine, ihracat bağımlılığının artmasına, finansal serbestleşmenin dış kaynak bağımlılığını artırmasına ve dolayısıyla finansal kırılganlıkların artmasına neden olduğunu belirtmiştir. Bununla birlikte bağımlı kalkınmanın özellikle küresel üretim ve finans alanında varlığını sürdürdüğü ifadesinin çalışmanın önemli kavramsal tespitlerinden biri olduğu düşünülmektedir.

Arıcıoğlu (2012), küreselleşme perspektifinden ülke deneyimlerini ele alarak kalkınma kavramını açıklamıştır. Bunu yaparken Shafaeddin(1998, 2010), Thirlwall ve Pacheco-Lopez (2010) gibi yazarların eserlerinden çıkardığı tespitlerle başarı ile sanayileşen ülkelerin neredeyse hepsinin bebek sanayilerini koruyarak serbestleşme politikalarında seçici olduklarını ve sanayileri olgunlaştıktan sonra serbestleşme politikalarını kademeli olarak gerçekleştirdiklerini ifade etmiştir. Bununla birlikte, bu ülkeler tasarruflarını ve yatırımlarını bu doğrultuda yönlendirmişler, altyapı, eğitim ve sanayileşme politikalarını doğrudan ve dolaylı araçlarla (müdahaleci yöntemlerle) yönetmişlerdir. Hatta kapitalist sistemin merkezi olarak görülen ABD’nin bile bugünkü gücünü müdahaleci politikalar olmaksızın kazanmasının mümkün olmadığı da ilgili çalışmalar tarafından ele alınmıştır. Bu doğrultuda ilgili literatür incelendikten sonra bu çalışmanın hipotezi “küreselleşme politikalarının büyüme ve kalkınma üzerindeki etkisinin gücü, gelişmiş ülkelerde gelişmekte olan ülkelere göre daha yüksektir.” şeklinde belirlenmiştir.

3. VERİ SETİ, YÖNTEM VE BULGULAR

İlgili literatür taraması sonucunda çalışmanın hipotezi “küreselleşme politikalarının büyüme ve kalkınma üzerindeki etkisinin gücü, gelişmiş ülkelerde gelişmekte olan ülkelere göre daha yüksektir.” şeklinde belirlenmiştir. Bu nedenle bu çalışmada yüksek gelir grubu ülkelerinde ve yüksek-orta gelir grubu ülkelerinde küreselleşme olgusunun hem ekonomik büyümeye hem de kalkınmaya ne derece etki ettiği araştırılmaktadır. Bu etkileri ölçmek için kurulan temel modeller şu şekildedir:

$$GDPP_{it} = \alpha_1 + \beta_1 KOFGL_{it} + \varepsilon_{it} \quad (1)$$

$$HDI_{it} = \alpha_2 + \beta_2 KOFGL_{it} + u_{it} \quad (2)$$

Buna göre hem denklem 1 hem de denklem 2, önce yüksek gelir grubu ülkeler için sonra yüksek-orta gelir grubu ülkeleri için tahmin edilmiştir. Küreselleşmeyi temsil eden veri olarak KOF küreselleşme endeksi (KOFGL) verileri kullanılmıştır. KOF küreselleşme endeksi akademik çalışmalarda oldukça yaygın olarak kullanılmaktadır (Haelg, 2020). Bu endeks, Gygli vd. (2019)’nin küreselleşme göstergelerini incelediği çalışmaya göre de en kapsamlı endekstir. KOF küreselleşme endeksi, dünyadaki hemen hemen her ülke için küreselleşmeyi ekonomik, sosyal ve siyasi boyutlarıyla ölçen bir endekstir. Bu endekse göre 1 (en az) ile 100 (en fazla küreselleşmiş) arasında değişen değerler söz konusudur. KOF küreselleşme endeksi, ilk önce Dreher (2006) tarafından ortaya konmuş ve devam eden süreçte Dreher vd. (2008) tarafından güncellenmiş, son 2018 versiyonu ise Gygli vd. (2019) tarafından 23 olan değişken sayısı 43 değişkene çıkartılarak genişletilerek oluşturulmuştur.

Kalkınma olgusunu temsilen kullanılan İnsani Kalkınma Endeksi (HDI) ülkelerde doğumda beklenen yaşam uzunluğu, okuryazarlığın beklenen seviyesi ve ortalaması, kişi başına düşen milli gelir gibi sosyo-ekonomik göstergeler doğrultusunda hazırlanan bir endekstir. İnsani kalkınma endeksinin oluşma sürecindeki öncü çalışmalar Haq (1995), Sen (1999), Jahan (2002) ve Stewart (2013)’in çalışmalarıdır. İnsani kalkınma endeksi 0 (en düşük kalkınma seviyesi) ile 1 (en yüksek kalkınma seviyesi) arasında değerler almaktadır. İnsani kalkınma seviyesi değer aralıklarına göre şu şekilde sınıflandırılmaktadır:

“0,350-0,554: Düşük, 0,555-0,699: Orta, 0,700-0,799: Yüksek, 0,800-1,000: Çok Yüksek” insani kalkınma seviyelerini göstermektedir. İnsani kalkınma endeksi 1993 yılından beri Birleşmiş Milletler tarafından rapor edilmektedir.

Ekonomik büyümeyi ölçerken Samini ve Jenatabadi (2014), Lee vd. (2015) ve Ünkaracalar (2022) çalışmalarında kişi başına düşen reel GSYH’yi kullanmışlardır. Bu sebeple bu çalışmada büyümeyi temsil eden değişken, 2015 yılı sabit fiyatlarıyla dolar cinsinden elde edilen kişi başına düşen Gayrisafi Yurtiçi Hasıla (GDPP) değişkeni olarak belirlenmiştir. Son olarak denklemlerde gösterilen α_1 ve α_2 ifadeleri sabit terimleri temsil ederken, ε_{it} ve u_{it} değişkenleri modellerin hata terimlerini belirtmektedir.

Yukarıda belirtilen değişkenler ulaşılabilir veriler çerçevesinde 1990-2020 zaman aralığındaki yüksek gelir grubundaki 39 ülke ve orta-yüksek gelir grubundaki 30 ülke için elde edilmiştir. Çalışmada kullanılan veri setine ilişkin açıklamalar kısaca Tablo 1’de sunulmaktadır.

Tablo 1: Veri Seti Açıklamaları

Değişken	Açıklama	Kaynak
KOFGL	Küreselleşme Endeksi	KOF İsviçre Ekonomik Enstitüsü
HDI	İnsani Gelişmişlik Endeksi	Birleşmiş Milletler İnsani Gelişmişlik Raporu
GDPP	2015 Dolar Fiyatlarıyla Kişi Başına Gelir	Dünya Bankası Veri Tabanı

Ayrıca çalışmada kullanılan değişkenlere ilişkin tanımlayıcı istatistikler Tablo 2’de gösterilmektedir. Yüksek gelir grubundaki ülkelerde küreselleşme seviyesi ortalama olarak 73 seviyesinde iken bu oran yüksek-orta gelir grubundaki ülkelerde 55 civarındadır. İnsani kalkınma endeksi yüksek gelir grubundaki ülkelerde ortalama olarak 0,84 değerindedir, dolayısıyla gelişmiş ülke grubundaki ülkeler “çok yüksek insani kalkınma” seviyesindedirler. Buna karşılık yüksek-orta gelir grubundaki ülkelerde insani kalkınma endeksi ortalaması 0,64 seviyesindedir. Buna göre gelişmekte olan ülkeler ortalama olarak “orta insani kalkınma” seviyesi grubunda yer almaktadırlar. Yüksek gelir grubu ile yüksek-orta gelir grubunda kişi başına düşen gelir açısından da önemli oranda farklılaşma görülmektedir. Yüksek gelir grubunda kişi başına gelir ortalama olarak 287425 dolar iken, yüksek-orta gelir grubunda 8305 dolar değerindedir. Buna karşılık yüksek-orta gelir seviyesine sahip ülkelerin kişi başına düşen gelir değişkenindeki standart sapma ortalama gelir seviyesinden de büyüktür. Bu durum ülke grubundaki heterojenliğe dair bir işaret niteliğindedir.

Tablo 2: Değişkenlere Ait Tanımlayıcı İstatistikler

Yüksek Gelir Grubu				Yüksek-Orta Gelir Grubu		
	KOFGI	HDI	GDPP	KOFGI	HDI	GDPP
Ortalama	73,882	0,842	28425,619	55,427	0,642	8305,825
Ortanca	76,850	0,855	29278,363	57,200	0,670	5208,374
Maksimum	91,140	0,962	112417,875	83,417	0,852	46647,081
Minimum	34,000	0,505	493,095	22,473	0,260	263,361
Std. Sapma	12,016	0,075	22748,581	13,013	0,125	8688,342
Çarpıklık	-0,782	-1,036	0,914	-0,221	-0,952	2,098
Basıklık	2,870	4,521	3,804	2,457	3,438	7,765
Jarque-Bera	332,91	200,79	124,04	18,98	147,97	1561,87
(Olasılık)	(0,000)	(0,000)	(0,000)	(0,000)	(0,000)	(0,000)

Panel veri analizlerinde öncelik olarak çalışmada kullanılan değişkenlerin yatay kesit bağımlılık sergileyip sergilemedikleri araştırılmaktadır. Yatay kesit bağımlılığının varlığı uygulamaya konu olacak tahmincilerin seçimi açısından önemlidir. Çünkü yatay kesit bağımlılığının dikkate alınmadığı durumlarda elde edilen tahmin sonuçları sapmalı olabilmektedir (Pesaran, 2004). Bu çalışmada yatay kesit bağımlılığının tespit edilmesi için Breusch-Pagan (1980) LM, Pesaran (2004) Scaled LM, Baltagi, Feng ve Kao (2012) tarafından geliştirilen Bias-Corrected Scaled LM ve Pesaran (20024) CD testleri uygulanmış ve Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3: Yatay Kesit Bağımlılık Testi Sonuçları

Yüksek Gelir Grubu						
	KOFGI		HDI		GDPP	
	t değeri	Olasılık	t değeri	Olasılık	t değeri	Olasılık
Breusch-Pagan LM	20549,17	0,000	21627,46	0,000	16666,73	0,000
Pesaran Scaled LM	514,54	0,000	542,55	0,000	413,69	0,000
Bias-Corrected Scaled LM	513,89	0,000	541,90	0,000	413,04	0,000
Pesaran CD	142,79	0,000	147,01	0,000	112,10	0,000
Yüksek-Orta Gelir Grubu						
	KOFGI		HDI		GDPP	
	t değeri	Olasılık	t değeri	Olasılık	t değeri	Olasılık
Breusch-Pagan LM	11376,31	0,000	12260,43	0,000	8807,14	0,000
Pesaran Scaled LM	370,95	0,000	400,92	0,000	283,84	0,000
Bias-Corrected Scaled LM	370,45	0,000	400,42	0,000	283,34	0,000
Pesaran CD	106,35	0,000	110,55	0,000	79,24	0,000

Yatay kesit bağımlılık testlerinde boş hipotez yatay kesit bağımlılığının olmadığı (H_0 : Yatay kesit bağımlılığı yoktur) yönündedir. Tablo 3'te yer alan sonuçlara göre çalışmada yer alan tüm değişkenler için H_0 hipotezi reddedilmektedir. Bunun anlamı hem yüksek gelir grubu hem de yüksek-orta gelir grubu ülkeler için yatay kesit bağımlılık özelliği söz konusudur.

Bu durumda çalışmanın veri seti için kullanılacak testler de yatay kesit bağımlılık durumunda daha iyi sonuç veren testler olmalıdır. Bu nedenle birim kök testlerinin yatay kesit bağımlılığını da dikkate alacak şekilde raporlanması gerekmektedir. Çalışmada kullanılan veri setinin birim kök içerip içermediği uzun dönemli model tahmini açısından önemlidir. Bu doğrultuda birim kök analizi yapılırken "ikinci nesil" olarak tanımlanan birim kök testlerinden Pesaran (2007) tarafından geliştirilen yatay kesit bağımlılık doğrultusunda tahmin edilen "CADF (Cross-sectionally Augmented Dickey-Fuller) birim kök testi" dikkate alınmıştır. CADF testi her bir kesit için tahmin yaparken, CADF testinden yola çıkılarak geliştirilen CIPS istatistiğinde panelin tamamı için bir tahmin yaklaşımı benimsenmektedir (Pesaran, 2007). Devam eden kısımda yüksek ve yüksek-orta gelir grubunda yer alan ülkelerdeki değişkenler için sabit ve trendin dikkate alındığı CADF birim kök testi sonuçları yer almaktadır. Paneldeki tüm kesitleri dikkate alan birim kök testi sonuçlarını değerlendirebilmek için ise CIPS istatistiği yorumlanmıştır. Pesaran (2007) tarafından CADF birim kök testini tahminlemek için geliştirilen model şu şekildedir:

$$\Delta y_{it} = a_i + b_i y_{i,t-1} + c_i \bar{y}_{t-1} + d_i \bar{y}_{t-1} + \varepsilon_{it} \quad (3)$$

Bu modele göre geliştirilen CIPS istatistiği ise şu şekilde hesaplanmaktadır:

$$CIPS(N, T) = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^N CADF_i + O_p(1) \quad (4)$$

Yukarıda yer alan modellere göre Tablo 4'te yüksek gelir grubu ve yüksek-orta gelir grubu ülkelerine ait KOFGI değişkeni için sabit ve trend dikkate alınarak yapılan CADF birim kök testi (CIPS istatistiği) sonuçları yer almaktadır. Tabloya göre hem yüksek gelir grubu hem de yüksek-orta gelir grubu ülkelerinde KOFGI değişkeni birim kök içermemektedir.

Tablo 4: KOFGI'ya ait CADF Birim Kök Testi Sonuçları

	KOFGI	Kritik Değer		
	CIPS İstatistiği	10%	50%	100%
Yüksek Gelir Grubu	-4,27***	-2,77	-2,64	-2,56
Yüksek- Orta Gelir Grubu	-3,24***	-2,81	-2,66	-2,58

* %10, ** %5 ve *** %1 anlamlılık göstergeleridir. H₀: Birim kök vardır.

Tablo 5'te yüksek gelir grubu ve yüksek-orta gelir grubu ülkelerine ait HDI değişkeni için sabit ve trend dikkate alınarak yapılan CADF birim kök testi (CIPS istatistiği) sonuçları yer almaktadır. Tabloya göre HDI değişkeni yüksek gelir grubu ülkelerinde durağan karakterde iken yüksek-orta gelir grubu ülkelerinde birim kök içermektedir.

Tablo 5: HDI'ya ait CADF Birim Kök Testi Sonuçları

	HDI	Kritik Değer		
	CIPS İstatistiği	10%	50%	100%
Yüksek Gelir Grubu	-2,68**	-2,77	-2,64	-2,56
Yüksek- Orta Gelir Grubu	-1,66	-2,81	-2,66	-2,58

* %10, ** %5 ve *** %1 anlamlılık göstergeleridir. H₀: Birim kök vardır.

Tablo 6'da yüksek gelir grubu ve yüksek-orta gelir grubu ülkelere ait GDPP değişkeni için sabit ve trend dikkate alınarak yapılan CADF birim kök testi (CIPS istatistiği) sonuçları yer almaktadır. Tabloya göre GDPP değişkeni yüksek gelir grubu ülkelerinde birim köklü yapıda iken yüksek-orta gelir grubu ülkelerinde birim kök içermemektedir.

Tablo 6: GDPP'ye ait CADF Birim Kök Testi Sonuçları

	GDPP	Kritik Değer		
	CIPS İstatistiği	10%	50%	100%
Yüksek Gelir Grubu	-0,89	-2,77	-2,64	-2,56
Yüksek- Orta Gelir Grubu	-3,01***	-2,81	-2,66	-2,58

* %10, ** %5 ve *** %1 anlamlılık göstergeleridir. H₀: Birim kök vardır.

Yatay kesit bağımlılığını dikkate alan CADF birim kök testleri sonuçları incelendiğinde KOFGI değişkeni her iki panelde de durağanken, HDI ve GDPP değişkenleri için bu durum söz konusu değildir. HDI ve GDPP değişkenlerinin iki farklı panel için farklı entegrasyon dereceleri ortaya çıkmıştır. Entegrasyon derecelerinin farklı olması uzun dönemli tahmin modellerinde bu durumun dikkate alınmasını gerektirmektedir. Bu çalışmada da hem heterojenlik hem de yatay kesit bağımlılık özellikleri gösteren değişkenler için kullanılan, Chudik ve Pesaran (2015) tarafından geliştirilen "Dynamic Common Correlated Effects Estimator - Mean Group (Dinamik CCE-MG)" tahmincisine dayalı uzun dönemli katsayı tahmini yapmaya olanak tanıyan panel veri analizi yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemde aynı zamanda birimlere ait kısa dönem denklemlerinden hareketle heterojenlik de dikkate alınmaktadır. İlgili yönteme ait regresyon modeli modifikasyonu ise şu şekildedir:

$$y_{it} = c_{iy} + \phi y_{i,t-1} + \beta_{0i} X_{i,t-1} + \sum_{l=0}^{pT} \delta'_{il} \bar{Z}_{t-l} + e_{yit} \quad (5)$$

Denklem 5'te ifade edilen "i" kesitleri, "t" zamanı gösterirken, "y" bağımlı değişkenleri "X" ise bağımsız değişkenleri göstermektedir. Tablo 7'de denklem 5'e göre tahminlenen küreselleşme

olgusunun ekonomik büyüme üzerindeki uzun dönemli etkisi, Dinamik CCE-MG tahmin sonuçlarıyla gösterilmektedir. Aynı zamanda yatay kesit bağımlılık altında heterojenliği de dikkate alan Westerlund (2005) eşbütünleşme testi ve Pesaran ve Yamagata (2008) homojen parametre testi sonuçları da raporlanmaktadır.

Tablo 7: Dinamik CCE-MG Tahmin Sonuçları: Küreselleşmenin Ekonomik Büyümeye Etkisi

GDPP	Katsayı	Standart Hata	Z değeri	Olasılık
Uzun Dönem (Yüksek Gelir Grubu)				
KOFGI	47,619	21,272	2,240	0,025
Homojen Parametre Testi [Olasılık]	6,216 [0,000] (H ₀ : Eğim katsayıları homojendir)			
Westerlund Eşbütünleşme Testi [Olasılık]	-3,198 [0,0007] H ₀ : Eşbütünleşme yoktur.			
Uzun Dönem (Yüksek-Orta Gelir Grubu)				
KOFGI	15,278	5,640	2,710	0,007
Homojen Parametre Testi [Olasılık]	7,927 [0,000] (H ₀ : Eğim katsayıları homojendir)			
Westerlund Eşbütünleşme Testi [Olasılık]	-2,709 [0,003] H ₀ : Eşbütünleşme yoktur.			

*Uzun dönem denklemindeki anlamsız sabit katsayılar raporlanmamıştır.

Tablo 7'nin ilk panelinde yüksek gelir grubundaki, alt panelinde ise yüksek-orta gelir grubundaki ülkelerde küreselleşmenin ekonomik büyüme üzerindeki etkisi gösterilmektedir. Uzun dönemli KOFGI katsayısı yüksek gelir grubunda yüksek-orta gelir grubunun yaklaşık üç katıdır. Söz konusu bulguya göre küreselleşme olgusunun, ekonomik büyüme açısından yüksek gelir grubundaki ülkelere daha büyük katkı verdiği görülmektedir.

Westerlund eşbütünleşme testi, birime özgü eğim, ortalama ve trend etkilerini barındıran bir eşbütünleşme testidir (Westerlund, 2005). Westerlund eşbütünleşme testi sonuçlarına göre küreselleşme ve ekonomik büyüme arasında hem yüksek gelir grubunda hem de yüksek-orta gelir grubunda eşbütünleşme ilişkisi mevcuttur. Ayrıca Pesaran-Yamagata homojen parametre test sonuçlarına göre her iki panelde de heterojen parametre görülmektedir. Dinamik CCE-MG tahmincisi heterojen parametre durumuna göre de uygun tahminleme imkanı sunmaktadır.

Küreselleşmenin ekonomik büyüme üzerinde mi yoksa kalkınma üzerinde mi daha etkili olduğu ve bu etkilerin kişi başına gelire göre sınıflandırılmış ülke gruplarında birbirinden farklılaşıp farklılaşmadığı bu çalışmanın önemini de ortaya koymaktadır. Bu bağlamda Tablo 8'de küreselleşmenin kalkınma üzerindeki etkileri gösterilmektedir.

Tablo 8: Dinamik CCE-MG Tahmin Sonuçları: Küreselleşmenin Kalkınmaya Etkisi

HDI	Katsayı	Standart Hata	Z değeri	Olasılık
Uzun Dönem (Yüksek Gelir Grubu)				
KOFGI	0,004	0,0001	27,681	0,000
Sabit Katsayı	0,025	0,007	3,510	0,000
Homojen Parametre Testi [Olasılık]	4.084 [0.000] (H ₀ : Eğim katsayıları homojendir)			
Westerlund Eşbütünleşme Testi [Olasılık]	-1.808 [0.003] H ₀ : Eşbütünleşme yoktur.			
Uzun Dönem (Yüksek-Orta Gelir Grubu)				
KOFGI	0,005	0,0004	12,508	0,000
Sabit Katsayı	0,017	0,0055	3,170	0,002
Homojen Parametre Testi [Olasılık]	7,285 [0,000] (H ₀ : Eğim katsayıları homojendir)			
Westerlund Eşbütünleşme Testi [Olasılık]	-2,458 [0,002] H ₀ : Eşbütünleşme yoktur.			

Tablo 8’de de önce yüksek gelir grubu ülkeleri, daha sonra ise yüksek-orta gelir grubu ülkeleri için yapılmış küreselleşmenin kalkınma üzerindeki etkilerini gösteren uzun dönemli tahmin sonuçları yer almaktadır. Uzun dönemli KOFGI katsayısı ülkelere göre kıyaslandığında hem yüksek gelir grubunda hem de yüksek-orta gelir grubunda neredeyse aynı katsayı ortaya çıkmaktadır. Bu sonuç ekonomik büyümenin bağımlı değişken olduğu durumdan farklılaşmaktadır. Söz konusu bulguya göre küreselleşme olgusu, kalkınma açısından yüksek gelir grubu ve yüksek-orta gelir grubu ülkelerinde benzer etkiler ortaya çıkarmaktadır.

Westerlund eşbütünleşme testi sonuçlarına göre de küreselleşme ve kalkınma arasında hem yüksek gelir grubunda hem de yüksek-orta gelir grubunda eşbütünleşme ilişkisi mevcuttur. Ayrıca Pesaran-Yamagata homojen parametre test sonuçlarına göre her iki panelde de heterojen parametre görülmektedir.

Çalışmanın analiz bölümünde dikkate alınan bir başka analiz aracı da Dumitrescu ve Hurlin (2012) tarafından geliştirilen panel nedensellik testidir. Dumitrescu-Hurlin panel nedensellik testi panel içerisinde heterojenliği dikkate alan bir testtir. Buna göre küreselleşmenin büyüme ve kalkınma değişkenleri ile nedensellik ilişkilerini gösteren analiz sonuçları Tablo 9’da özetlenmiştir.

Tablo 9: Dumitrescu-Hurlin Nedensellik Testi Sonuçları

Yüksek Gelir Grubu	Test Değeri	Olasılık
KOFGI, GDPP'nin nedeni değildir.	4,954	0,0000
GDPP, KOFGI'nin nedeni değildir.	1,826	0,0041
KOFGI, HDI'nin nedeni değildir.	4,103	0,0000
HDI, KOFGI'nin nedeni değildir.	3,435	0,0011
Yüksek-Orta Gelir Grubu		
KOFGI, GDPP'nin nedeni değildir.	5,522	0,0000
GDPP, KOFGI'nin nedeni değildir.	1,744	0,0251
KOFGI, HDI'nin nedeni değildir.	5,562	0,0000
HDI, KOFGI'nin nedeni değildir.	3,799	0,0002

Tablo 9'da yer alan Dumitrescu-Hurlin panel nedensellik testi sonuçlarına göre yüksek gelir grubunda hem küreselleşme-ekonomik büyüme arasında hem de küreselleşme-kalkınma arasında çift taraflı bir nedensellik söz konusudur. Aynı çift yönlü nedensellik sonuçları yüksek-orta gelir grubundaki ülkeler için de geçerlidir. Dolayısıyla iki ülke grubunda küreselleşmeyi büyüme ve kalkınmanın etkilediği görülmekle birlikte, küreselleşme de hem büyümeyi hem de kalkınmayı etkilemektedir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada yüksek gelir grubu ülkelerinde ve yüksek orta gelir grubu ülkelerinde küreselleşme olgusunun ekonomik büyüme ve kalkınma üzerinde ne gibi etkilere sahip olduğunun araştırılması amaçlanmaktadır. Söz konusu ilişki 1990-2020 zaman aralığı için Dinamik CCE-MG tahmincisi, Westerlund eşbütünleşme testi ve Dumitrescu-Hurlin panel nedensellik testi ile tahmin edilmiştir. Buna göre iki gelir grubunda da küreselleşmenin büyüme ve kalkınma üzerinde uzun dönemli etkilerinin olduğu görülmüş, eşbütünleşmenin reddedilemediği tespit edilmiştir. Ancak gelişmiş ülkelerde küreselleşmenin büyüme üzerindeki uzun dönemli etkisi gelişmekte olan ülkelere göre üç kattan fazla çıkmıştır.

Küreselleşmenin kalkınma üzerindeki etkisine bakıldığında ise Dinamik CCE-MG modeli tahmin sonuçlarından elde edilen uzun dönem katsayılarına göre gelişmiş ve gelişmekte olan ülke grupları açısından belirgin bir farklılaşma olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ülke gruplarına göre ortalama değerler incelendiğinde gelişmiş ülkelerin ortalama küreselleşme endeksi değeri 73 iken, yüksek orta gelirli ülkelerde bu değer ortalama 55 olarak hesaplanmıştır. Dolayısıyla yüksek gelirli ülkelerin ortalama olarak daha fazla küreselleşmiş oldukları söylenebilmektedir. İnsani kalkınma indeksi ortalamalarına bakıldığında, gelişmiş ülkelerin ortalaması "çok yüksek insani kalkınma seviyesi"nde iken, gelişmekte olan ülkelerin "orta insani kalkınma seviyeleri"nde olduğu görülmüştür. Bu ülkelerde eğitim ve sağlık gibi kalkınma politikalarının geliştirilmesinde ve uygulanmasında fayda vardır. İki ülke grubunun ortalama kişi başına reel gelirleri incelendiğinde, bu değer gelişmiş ülkelerde ortalama 287425 dolar iken gelişmekte olan ülkelere ortalama 8305 dolardır. Kişi başına gelir değerlerindeki bu farklılık da küreselleşmenin kalkınma üzerindeki etkisinin ampirik olarak araştırılmasının faydalı olacağını düşündürmektedir.

Bu sonuçlar küreselleşmenin ekonomik büyüme yanlı olduğunu ve kalkınmayı ekonomik büyüme kadar etkilemediğini göstermektedir. Gygli vd. (2019) küreselleşmenin ekonomik büyüme üzerindeki etkisini bilgi yayılımı teorisinin geçerliliği ile ilişkilendirmiştir. Bu çalışmada hem büyüme

hem de kalkınma açısından teorinin geçerliliği desteklenmektedir. Buna göre küreselleşme sayesinde bir ekonomi ya da kurumun sahip olduğu bilgi birikiminin, üreticiden ya da bireyden farkında olmadan veya bilinçli bir şekilde yayıldığı, küreselleşme ile sağlanan bu pozitif dışsallığın ekonomik büyümeyi ve kalkınmayı pozitif etkilediği söylenebilir.

Çalışmanın ampirik sonuçları küreselleşmenin büyüme üzerindeki pozitif etkileri olduğu sonucuna varan Dreher (2006), Gygli vd. (2019) Samini ve Jenatabadi (2014), Ünkaracalar (2022)'in çalışmalarını hem gelişmiş ülkeler hem de gelişmekte olan ülkeler grubu açısından desteklemektedir. Bu çalışmada da küreselleşmenin kalkınma üzerinde pozitif ve anlamlı etkisi olduğu sonucuna varılmıştır. İlgili literatürdeki Can (2023), Çelik ve Erkan (2010), Dünder ve Küçükçaya (2019) ve Güney ve Çöğür (2019)'ün çalışmaları ile aynı yönde bulgular elde edilmiştir.

Chang (2018), Stiglitz (2002), Wallerstein (2011) ve Yeldan (2008) gibi yazarlar küreselleşme politikalarının gelişmiş ve gelişmekte olan ülke ekonomilerine etkilerinin birbirinden farklı olduğunu belirtmişlerdir. Buna göre özellikle kalkınma yolunun başında, bebek sanayilerini koruyan ve aşamalı olarak küreselleşme politikalarını uygulayan ülkelerin bugünün kalkınmış ülkeleri olduklarını çeşitli argümanlarla açıklamışlardır. Buna göre ampirik olarak küreselleşmenin gelişmiş ülkelerin ekonomik büyümelerinde daha fazla etkiye sahip olduğu doğrulanmıştır. Bu sebeple gelişmekte olan ülkelerin bebek sanayilerini korumalarında küreselleşmeyi aşamalı olarak uygulamalarında fayda vardır. Günümüz dünyasında otarşi ile ülkelerin uluslararası piyasalarda daha yüksek refah seviyesinde olabilmesi mümkün görünmemektedir. Küreselleşme her ne kadar gelişmiş ülkelerin gelişmekte olan ülkelerin kaynaklarını kullanmasına neden olsa da bilgi akışını artırması ve teknolojik gelişmeden kaynaklı verimlilik artışlarını desteklemesi, ülkelerin pazarlarını büyütmesi açısından önemlidir. Bu sebeple, Rodrik (2011)'in de belirttiği gibi hiper küreselleşmeden ziyade ülkelerin kurumsal düzenlemelere önem vererek demokrasi ve ulusun kendi kaderini tayin etme politikalarını seçmesinin daha akıllı ve makul bir küreselleşme olacağı düşünülmektedir.

BEYANLAR

TEŞEKKÜR

Yoktur.

FON / DESTEK BİLGİSİ

Herhangi bir fon desteği alınmamıştır.

YAZARLARIN KATKILARI

Çalışmanın tamamı tek yazar tarafından geliştirilmiştir.

ÇIKAR ÇATIŞMASI

Yazarın beyan ettiği herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

VERİ KULLANILABİLİRLİĞİ

Veriler kamuya açıktır.

ETİK BEYAN

Çalışma etik kurul onayı gerektirmemektedir.

YAPAY ZEKA (AI) KULLANIMI BEYANI

Bu çalışmada yapay zeka destekli araçlar kullanılmamıştır.

DECLARATIONS

ACKNOWLEDGEMENTS

The authors have no acknowledgments to declare.

FUNDING / SUPPORT INFORMATION

No financial support was received.

CONTRIBUTIONS OF AUTHORS

This work is the sole responsibility of the author.

CONFLICT OF INTEREST

The authors declare that there is no conflict of interest.

DATA AVAILABILITY

The data are publicly available.

ETHICAL STATEMENT

Ethics committee approval was not required for this study.

ARTIFICIAL INTELLIGENCE (AI) USAGE STATEMENT

No AI-based tools were used in this study.

KAYNAKÇA

- Arıcıoğlu, E. (2012). Kalkınma kavramına küreselleşme perspektifinden bir bakış. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5(1), 36-53.
- Baltagi, B. H., Feng, Q. ve Kao, C. (2012). A Lagrange Multiplier test for cross-sectional dependence in a fixed effects panel data model. *Journal of Econometrics*, 170(1), 164-177.
- Bartan, A. Ç. (2024). Neoliberal küreselleşme döneminde bağımlılığı yeniden düşünmek: “Büyük kavuşma” mı, bağımlı kalkınma mı?. *METU Studies in Development*, 51(1), 1-42.
- Berber, M. ve Bocutoğlu, E. (2020). *Genel İktisada Giriş*. Bursa: Ekin Yayınevi.
- Breusch, T. S. & Pagan, A. R. (1980). The Lagrange multiplier test and its applications to model specification in econometrics. *The review of economic studies*, 47(1), 239-253.
- Can, B. (2023). Küreselleşme insani iyi olma haline etki eder mi? Müslüman bir ülke olarak Türkiye örneğinde bir inceleme. *Pamukkale Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 54(2023), 75-90. <https://doi.org/10.30794/pausbed.1121001>.
- Caselli, M. (2013). Nation states, cities, and people. *SAGE Open*, 3(4), 1-8.
- Chang, H. (2018). *Kalkınma reçetelerinin gerçek yüzü* (Çev. T. Akıncılar Onmuş). İstanbul: İletişim Yayınları (Orijinal yayın tarihi, 2002).
- Chudik, A. & Pesaran, M. H. (2015). Common correlated effects estimation of heterogeneous dynamic panel data models with weakly exogenous regressors. *Journal of econometrics*, 188(2), 393-420.
- Çelik, M. Y. ve Erkan, H. (2010). Küreselleşme kalkınma ilişkisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 26(Nisan 2010), 183-196.
- Çelik, M.Y. ve Ünsür, Z. (2020). Küreselleşme ve büyüme ilişkisinin Dumitrescu-Hurlin panel nedensellik testi ile belirlenmesi. *İzmir İktisat Dergisi*, 35(1), 201-210.
- Dreher, A. (2006). Does globalization affect growth? Evidence from a new index of globalization. *Applied Economics*, 38(10), 1091-1110.
- Dreher, A., Gaston, N. & Martens, P. (2008). *Measuring globalisation: Gauging its consequences*. New York: Springer.
- Dumitrescu, E.I. & Hurlin, C. (2012). Testing for Granger non-causality in heterogeneous panels. *Economic Modelling*, 29, 1450-1460.
- Dündar, S. ve Küçükkaya, H. (2019). Küreselleşme ve iktisadi kalkınma ilişkisi: Türkiye için ampirik bir analiz. *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, 8, 421-429.
- Friedman, T. L. (2005). *The world is flat: A brief history of the twenty-first century*. United States: Farrar, Straus and Giroux.
- Giddens, A. (2003). *Runaway world: How globalization is reshaping our lives*. New York: Routledge.
- Güney, T. ve Çoğürücü, İ. (2019). Politik küreselleşme ve sürdürülebilir kalkınma. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(2), 341-354.
- Gygli, S., Haelg, F., Potrafke, N. & Sturm, J. E. (2019). The KOF globalisation index-revisited. *Review of International Organizations*, 14(3), 543-574.
- Haelg, F. (2020). The KOF globalisation index–A multidimensional approach to globalisation. *Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik*, 240(5), 691-696.
- Haq, M. (1995). *Reflections on human development*. Newyork: Oxford University Press.

- Harvey, D. (1989). *The condition of postmodernity: An enquiry into the origins of cultural change*. Oxford UK: Blackwell Publishers.
- Jahan, S. (2002). *Measuring living standard and poverty: Human development index as an alternate measure*. University of Massachusetts Political Economy Research Institute. http://www.umass.edu/peri/pdfs/glw_jahan.pdf].
- Lee, C. C., Lee, C.C. & Chang, C. P. (2015). Globalization, economic growth and institutional development in China. *Global Economic Review*, 44(1), 31-63.
- Rodrik, D. (2011). *Akıllı Küreselleşme*. Ankara: Efil Yayınevi.
- Pesaran, M. H., Shin, Y. & Smith, R. P. (1999). Pooled mean group estimation of dynamic heterogeneous panels. *Journal of the American statistical Association*, 94(446), 621-634.
- Pesaran, M. H. (2004). General diagnostic tests for cross section dependence in panels. Cambridge Working Papers. *Economics*, 1240(1), 1.
- Pesaran, M. H. (2007). A simple panel unit root test in the presence of cross-section dependence. *Journal of applied econometrics*, 22(2), 265-312.
- Samini, P. & Jenatabadi, H. S. (2014). Globalization and economic growth: Empirical evidence on the role of complementarities. *PLoS One*, 9(4), 1-7.
- Sassen, S. (2014). "Saskia Sassen". *Globalizations*, 11(4), 461-472, <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/14747731.2014.951206>.
- Scholte, J. A. (2008). Defining globalisation. *The World Economy*, 13(11), 1471-1502.
- Sen, A. (1999). *Development as freedom*. New York: Oxford University Press.
- Shafaeddin, Mehdi (1998). How did developed countries industrialize? The history of trade and industrial policy: The case of Great Britain and the USA. *UNCTAD Discussion Paper*, no 139, Geneva.
- Shafaeddin, Mehdi (2010). Trade liberalization, industrialization and development: experience of recent decades. *MPRA*, Paper No. 26355. <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/26355/>
- Stewart, F. (2013). Capabilities and human development: beyond the individual-the critical role of social institutions and social competencies. *UNDP-HDRO*, occasional papers, (2013/03).
- Stiglitz, J. E. (2002). *Globalization and Its Discontents*. New York: W.W. Norton and Company.
- Radulović, M. & Kostić, M. (2020). Globalization and economic growth of Eurozone economies. *Zbornik radova Ekonomskog fakulteta u Rijeci/Proceedings of Rijeka Faculty of Economics, University of Rijeka, Faculty of Economics and Business*, 38(1), 183-214.
- Thirlwall, A. P. & Pacheco-Lopez, P. (2010). *Ticaret liberalizasyonu ve ulusların fakirliği* (Çev. L. Kösekâhyaoğlu). Ankara: Alter Yayıncılık.
- Ünkaracalar, T. (2022). Küreselleşme ve ekonomik büyüme ilişkisi: seçilmiş ülkeler üzerine bir uygulama. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 24(43), 762-784.
- Wallerstein, I. (2011). *The modern world-system I: capitalist agriculture and the origins of the European world-economy in the sixteenth century* (modern world-system, 1). University of California Press.
- Westerlund, J. (2005). New simple tests for panel cointegration. *Econometric Reviews*, 24(3), 297-316.

Pesaran, M. H. & Yamagata, T. (2008). Testing slope homogeneity in large panels. *Journal of econometrics*, 142(1), 50-93.

Yeldan, E. (2008). *Küreselleşme kim için?*. İstanbul: Yordam Kitap. (e-kitap)

© Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY NC) license.
(<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).

EXTENDED ABSTRACT

The Impact of Globalization on Growth and Development in Developed and Developing Countries: A Panel Data Analysis

1. Introduction

A thorough examination of the conceptual framework of globalisation reveals the existence of divergent perspectives. On the one hand, there are views that globalisation is a catalyst for national wealth, cultural integration, and trade expansion. On the other hand, there are perspectives that contend that it is a source of problems that lead to environmental degradation, exploitation of developing countries, and income inequality. The primary objective of this study is to investigate the impact of globalisation on economic growth, with a view to examining its influence on the volume of production and investigating its effect on human development, in order to ascertain its impact on the welfare of societies. However, it should be noted that economists such as Chang (2018), Stiglitz (2002), Wallerstein (2011), and Yeldan (2008) have indicated that the effects of globalisation in developed and developing countries are not uniform. In order to investigate whether these effects differ according to the development status of countries, the effects of globalisation on growth and development are examined separately in the sample of high income and middle high income group countries. A review of the extant literature reveals a general tendency to focus exclusively on either growth or development within the context of globalisation. However, it is imperative to recognise that merely accelerating economic growth is insufficient to enhance societal welfare within a nation. The significance of this study lies in its provision of a comprehensive comparison of the effects of globalisation, encompassing both growth and development, as well as the distinctions between developed and developing countries. To measure these effects econometrically, the Westerlund (2005) cointegration test, the Dynamic CCE-MG estimator, and the Dumitrescu-Hurlin panel causality test were applied. It is hoped that the employment of relevant econometric methods in the current time interval, in accordance with the interpretations proposed by Chang (2018), Rodrik (2011), Stiglitz (2002), Wallerstein (2011), and Yeldan (2008), will contribute to the existing literature. In the introduction, the conceptual framework of globalisation is examined, and a summary of selected empirical literature is provided in the literature section. The subsequent discussion encompasses the data set and findings, leading to the conclusion of the paper with a series of conclusions and policy recommendations.

2. Data Set and Method

Based on our literature review, we formulated the hypothesis: "The impact of globalisation policies on growth and development is stronger in developed countries than in developing countries". To test this hypothesis, we applied the Dynamic Common Correlated Effects-Mean Group (Dynamic CCE-MG) estimator, the Westerlund (2005) cointegration test, and the Dumitrescu-Hurlin panel causality tests using data from the KOF Globalisation Index, real per capita income, and the Human Development Index for high-income and upper-middle-income countries from 1990 to 2020.

3. Empirical Findings

The study's findings indicate that the impact of globalisation on long-term growth is positive and significantly more than three times higher in DCs than in EDCs. Additionally, the impact of globalisation on development in the long term is also positive and significant, with no observed difference in the effect of globalisation on development between EDCs and DCs. The Dumitrescu-Hurlin panel causality test results indicate the presence of bidirectional causality between globalisation, economic growth, and development in both country groups.

4. Discussion and Conclusion

The findings of the "Dynamic Common Correlated Effects Estimator - Mean Group (Dynamic CCE-MG)" demonstrate that the impact of globalization on growth is more than three times greater in developed countries than in developing countries. The empirical findings align with the conclusions drawn by Dreher (2006), Ünkaracalar (20-22), Samini and Jenatabadi (2014), and Gygli et al., suggesting that globalization exerts a more pronounced influence on growth than on development. However, the impact of globalization is found to be positive and significant in both cases. The findings of Can (2023), Çetin & Erkan (2010), Dündar & Küçükkaya (2019), and Gürsoy & Çetinçelik (2019) are also corroborated by these results. The results suggest that globalization is more growth-oriented and does not affect development as much as it affects growth. Gygli et al. (2019) relate the impact of globalization on growth to the validity of the knowledge spillovers theory. This study validates the theory's relevance for both growth and development, positing that globalization fosters positive externalities that promote growth and development by enabling the unintentional or intentional diffusion of knowledge. Furthermore, the results of the Dumitrescu-Hurlin panel causality test suggest the presence of bidirectional causality between globalization, economic growth, and development in both country groups.

The extant literature, including the works of Chang (2018), Stiglitz (2002), Wallerstein (2011), and Yeldan (2008), underscores the differential impact of globalization policies on developed and developing economies. The extant empirical findings demonstrate that the impact of globalization on economic growth is more pronounced in developed countries. In light of these findings, it is recommended that developing countries endeavor to protect their nascent industries and adopt globalization policies in a gradual and deliberate manner. In the contemporary interconnected global landscape, achieving enhanced levels of prosperity through autarky in international markets has become impracticable. The implementation of globalization policies by developed countries facilitates the exploitation of resources from developing countries while concurrently enabling the dissemination of information, promoting productivity gains driven by technological advancements, and expanding market opportunities. In light of these observations, we find ourselves in agreement with Rodrik's (2011) position that, rather than pursuing a hyper-globalization agenda, it would be more prudent for countries to prioritize the adoption of democratic policies and national self-determination. This approach, we contend, should be accompanied by a particular focus on the development of sound institutional frameworks.